

Основні аспекти акумулювання фінансових ресурсів комерційних банків

Коваль Світлана Любомирівна
Тернопільська академія народного господарства

Банківські ресурси – кошти, що є в розпорядженні банків і використовуються ними для кредитних, інвестиційних та інших операцій. Виступаючи фінансовим посередником, банківська система виконує стабілізаційну функцію, оскільки суб'єкти, що відчують брак коштів, можуть отримати інвестиційні кошти за рахунок тих, хто у даний час володіє їх надлишком. Таким чином, можна визначити, що банківські ресурси – це виведені з кругообороту грошові кошти, які мобілізуються банком на умовах виникнення зобов'язань для подальшого розміщення серед суб'єктів господарювання, які потребують банківські ресурси з метою одержання прибутку.

За своїм економічним змістом фінансові ресурси банків поділяться на власні кошти і зобов'язання банку.

Власний капітал є невід'ємною частиною функціонування будь-якого підприємства, оскільки формування капіталу передуює початку діяльності підприємства. Це положення в повній мірі стосується банківських установ. В Оксфордському тлумачному словнику “capital” трактується як гроші, вкладені їх власниками в організацію, щоб вона почала діяти. Суть капіталу проявляється через його функції.

На думку Роуза Питера С. власний капітал комерційного банку виконує п'ять основних функцій. В першу чергу капітал розглядається як “гроші на чорний день” для захисту від банкрутства, за рахунок якого покриваються поточні втрати. По-друге, капітал забезпечує створення, організацію і функціонування банку. По-третє, капітал підтримує довіру клієнтів до банку, забезпечує впевненість позичальників у тому, що банк задовольнить їх потребу в кредитах навіть у випадку спаду економіки. По-четверте, капітал забезпечує кошти для подальшого організаційного росту, розширення сфери послуг. Крім того, капітал служить регулятором росту банку, оскільки і регулюючі інститути, і фінансові ринки вимагають, щоб ризикові активи росли такими ж темпами як і капітал.

На думку вітчизняних науковців, капітал виконує три основні функції: виступає тим фінансовим фундаментом, який виконуючи оперативну функцію, створює умови для нормальної діяльності комерційного банку. Захисна функція банківського капіталу проявляється в процесі перекриття збитків, що забезпечує захист інтересів вкладників та кредиторів банку і таким чином сприяє припливу залучених ресурсів. Оскільки держава зацікавлена в існуванні стійкої банківської системи, в Україні створені умови, що вимагають від комерційних банків дотримання нормативних показників, які доводяться Національним банком України (регулююча функція).

Згідно закону “Про банки і банківську діяльність” капітал банку включає основний і додатковий капітал. В свою чергу, до основного капіталу відносять сплачений і зареєстрований статутний капітал, резервний фонд, надбавки до курсу акцій і додаткові внески акціонерів у капітал, нерозподілений прибуток, інші фонди, відрахування до яких здійснюється з прибутку після оподаткування.

Додатковий капітал складається з резервів для відшкодування можливих втрат за наданими кредитами, резерву переоцінки основних засобів та цінних паперів, відображених у балансі за вартістю їх придбання, коштів, що залучені на умовах субординованого боргу на підставі контракту терміном не менше 5 років. Розмір субординованого капіталу не може перевищувати 50 відсотків основного капіталу. Додатковий капітал не може бути більшим за основний капітал.

Найбільшу питому вагу у власному капіталі банку займає статутний фонд, який виступає відправною точкою в організації банківської справи і формується за рахунок внесків засновників, випуску і реалізації акцій. Розмір статутного фонду визначають засновники банку, але він не може бути меншим мінімуму, встановленого Національним банком України.

Особливістю фінансових ресурсів комерційних банків у порівнянні з іншими сферами діяльності є те, що левову частку ресурсної бази становлять залучені та запозичені кошти. Банківські установи акумулюють тимчасово вільні грошові кошти господарюючих суб'єктів і населення, а також виходячи на фінансовий ринок як позичальник, перекупувають ресурси мобілізовані іншими банками.

В умовах гострої конкуренції за сферу мобілізації фінансових ресурсів, особливо актуальною є проблема формування ресурсної бази. Банки зацікавлені у залученні таких клієнтів, які б своєю діяльністю могли забезпечити доходність банківських операцій.

Розглядаючи зобов'язання банків, доцільним є згадати про ризик пасивних операцій. На думку О.Пернарівського, розрізняють ризик втрати клієнта та депозитний ризик, який в свою чергу поділяється на ризик дострокового вилучення вкладу та системний ризик. Ризик втрати клієнта – це імовірність переведення клієнтом банку своїх рахунків до іншого банку. Ризик дострокового вилучення вкладу – це імовірність того, що вкладник забере кошти раніше терміну передбаченого угодою. Системний ризик – це імовірність виникнення паніки серед вкладників банку внаслідок катаклізмів на фінансовому ринку.

Важливим джерелом залучених коштів є також гроші, які знаходяться у населення. Доходи громадян формуються за рахунок заробітної плати, пенсій, виплат та ін. Розглядаючи грошові доходи населення і їх рух економіці, англійський економіст Джон Мейнард Кейнс відмітив, що схильність населення до заощаджень – одна з головних причин скорочення реалізації товарів, виробництва і робочих місць. Насправді, основна частина заощаджень відноситься до “відкладеного попиту”, який зумовлений нагромадженням грошей для купівлі товарів тривалого користування та інших цільових витрат. З відкладеним попитом пов'язана робота комерційних банків по залученню грошових коштів населення у вклади.

Фінансова криза, що охопила усі сфери життя, особливо негативно позначається на соціально-економічному стані населення. Саме тому особливого значення набувають не лише економічні, а і психологічні фактори: наявність хорошого приміщення, кваліфікованого, ввічливого персоналу, вигідне місцезнаходження. Банк, який працює у вечірні години та в час обідньої перерви, буде особливо привабливим для працюючих осіб. Надання додаткових послуг вкладникам, таких як, консультації з юридичних чи питань оподаткування; можливість оплатити комунальні та інші платежі; обов'язкове надання щомісячної виписки про стан рахунку та інших дасть змогу банку залучити нових клієнтів-фізичних осіб. Ефективне використання реклами сприятиме заохоченню громадян на обслуговування у цьому банку.

В умовах ринкової економіки одним з актуальних питань є не лише залучення ресурсів, а й формування оптимальної структури фінансових ресурсів комерційного банку. Тобто комерційний банк повинен підтримувати оптимальне співвідношення між власними і залученими коштами, оскільки збільшення обсягів строкових депозитів порівняно з коштами на рахунках клієнтів суттєво здорожує пасиви. Управління залученими ресурсами має не лише кількісну, а і якісну сторону. Залученню ресурсів повинен передувати глибокий аналіз можливостей їх розміщення, збалансованості кредитних ресурсів та вкладень за строками і сумами. Перед комерційними банками стоїть завдання ефективного розміщення ресурсів, яке б давало можливість не лише повернути витрати і отримати прибуток, а також забезпечило виконання нормативних вимог Національного банку.

Список літератури

Иванов В.М. Деньги и кредит: Курс лекций. – К.: МАУП, 1999 – 230с.

Челноков В.А. Банки и банковские операции: Букварь кредитования. Технологии банковских ссуд. Околобанковское пространство: Учеб. для вузов. –М.: Высшая школа, 1998 –272с.